గోలకొండపత్రిక

103534

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపబడును.

REGISTERED No. N. 45 హైదరాబాదు—దక్కన్. REGISTERED No. M. 2136

సంపుటము ౨ { ప్రభవ సంవత్సర కార్తీక బ॥ ౧౪ బుధవారము (౨౩ నవంబరు ౧౯౨౭) { సంచిక ౫౪

విశేషములు

ఆహారమార్పు

ఒక ఇంగ్లీషు పాదిరీగారు రోగము కుదుర్చుటకు శీతోష్ణాది స్థితులలో మార్పుగావించుటకు బదులు ఆహారము, ఇతర సామానులు మార్చవలయునని చెప్పుచున్నారు. వారీవిధముగ రోగులను కుదిర్చువారట. వారు రోగియుండుగదిని పరీక్షించి పటములను, మేజా కుర్చీలను, ఇతర సామానులను ఒకచోటినుండి వేరొకచోట నుంచెదరట. ఆహారములో మార్పు చేయుటకై చెప్పెదరట. రోగి పఠించు గ్రంథములనుకూడ మార్చెదరట. దీనివలన రోగిస్థితి మార్పుచెందునట. ఒక రోగిని అచటి శీతోష్ణాది స్థితులనుమార్చుటకు వేరొక ప్రదేశమునకంపిన అచట ఆరోగ్య గృహమునందు నుండుటచే అతనిస్థితి మార్పుచెందును. ఇదేవిధముగ పై పాదిరీగారు ఆగదినే వేరొకగదిగ చేయుచున్నారు.

ధనవంతుల తెలివితేటలు

ఒక యూరోపియన్ ధనికురాలు తెల్లపిల్లిని సాకుచుండెనట. కొన్నాళ్లకది చనిపోయెను. దానికి ఆమె స్వర్ణపేటిక చేయించి సమాధిచేసెను. పిల్లి అంత్యక్రియలకు ౧౫ వేల రూపాయలు వ్యయమైనవట. ఈ సొమ్ము బీదలకొసంగియున్న యెంత మేలుకలిగియుండెడిది.

కాలము లెక్కించు గుఱ్ఱము

ఒక స్త్రీవద్ద నొక గుఱ్ఱము కలదు. దీనియెదుట గడియారముంచి యెన్నిగంటలని యడిగిన అది యెన్నిగంటలో చూపుటకు అంకెలున్న పలక పెట్టును. ఒక కాగితముపై పేరువ్రాసి ఆ గుఱ్ఱము యెదుట నుంచిన ఆపేరు యెట్లు వ్రాయవలయునో చూపును. ఇంతియేకాక ఈ గుఱ్ఱము చిన్నచిన్న లెక్కలుకూడ చేయగల్గునట.

శ్వాసనాపుట

యూరోపు ఖండమున నొక కాలేజి విద్యార్థి శ్వాస పదునాలుగు నిమిషములు, రెండు సెకెండ్లు నాపగలడట.

ఇంగ్లీషు యువకుల ధైర్యము

ఇరువురు ఇంగ్లీషు యువకులు భారతదేశమునకు వెడలియున్నారు. వారు ఇంగ్లీషు చానెల్ దాటుటకు సుఖప్పు తప్ప ఇంకేమియు గైకొనలేదు. వారు యూరోపు యాత్రగావించి ఇచటికి వచ్చెదరట. వ్యయము కొరకు తమ విజ్ఞానము మూలమున సంపాదించెదరట.

మహాభారతము

మహాభారతము జపానుభాషలోనికి తర్జుమింప బడుచున్నది.

వివాహచ్ఛేదములు

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో ౧సంవత్సరము ౧౧౮౧౮౯ వివాహములు జరిగినవి. ౧౬౫౬౪౧ వివాహ సంబంధములు తెగిపోయినవి.

భార్య విజయమునొందుట

ఇంగ్లండునందు సౌతుఎండ్ (South-end) ఎన్నికలలో భార్యభర్తలు నిలచిరి. భార్యకే అధిక సమ్మతులు వచ్చుటచే విజయమునొంది పార్లమెంటు సభ్యురాలయ్యెను.

ఒక అమెరికను యాత్రికుడు

ఒక అమెరికా దేశీయుడు పత్రికలతో చేయబడిన దుస్తులు ధరించి పర్యటనము చేయుటకై వెడలెను. కాగితములు దప్ప అతనివద్ద యేవస్త్రమును లేదు. న్యూయార్కునుండి ప్రపంచమంతయు ఐదు సంవత్సరములలో చుట్టి వచ్చుటకై తలంచెను. ఇతడుపన్యాసములు కొసంగి ప్రయాణ వ్యయమునకై ౧౫ వేల రూపాయలు సంపాదించెనట.

సారస్వత మందిరము

గోమాత

శ్రీ శేషాద్రి రమణకవులు

తే॥ గీ॥ ఆకటగోరత్నమా! వినుమారసింప
కంఠమునఁ ద్రాడు బిగియించి కటికివాఁడు
తీసికొనిపోవుచున్నాఁడు దీనవదన
నెంతపలవింతువమ్మ! సహింపుమమ్మ!!

తే॥ గీ॥ పాదయుగళంబునకు భక్తిఁ బసుపుఁ బూసి
నుదురు గా ఫాలమునఁ గుంకుమనలంది
పూజలొనరింపఁ దనియవు పుట్టువునకు
ఎవరి యొంతటి మురవశ్యగరిమ గోవ!!

తే॥ గీ॥ కటకటా! కత్తులతో మెడఁ దఱుగునప్పు
డెంతనొచ్చితో యేడ్చితో యెవ్వఁడెఱుఁగు
దోసము నెఱుంగనట్టి నీఘోషకతనఁ
జంచలింపదె? క్రూరవర్ణంబు గోవ!!

తే॥ గీ॥ నీతిగోత్రంబు రీతి పవిత్రమైన
నీదుజన్మంబు మానవాళికి మునుపు
ఓదనంబుగ మారుట మాపె చేయు
సత్కృతవిచారకరము గాకున్నె గోవ!!

తే॥ గీ॥ అర్థధర్మంబులకు నెంతయైనఁ దరత
ధర్మమిప్పుడు గమనదానవకుఁ జుండె
పరమపావనమైన విప్రాణరక్త
ధారలెల్లను నేంబు దోడుకొనిన.

తే॥ గీ॥ ఆదికాలంబునందు నీవాశ్రమముల
గడగడించితి వెంతయో గౌరవంబు
నిదప శ్రీకృష్ణదేవు గంభీరమురళి
ప్రీతినాలించుచును యమునాతటంబు
శీకరాంబుకదంబ సంసిక్తమైన
సైకతంబుల చెంగట సంచరించి
పెంపుగడియించితివి నీన్ను జంపచుండ
వేడుకన్నదిగ మింగి చూడవలెనె
తల్లి గోరత్నమా! మాతృదైన్యవశతఁ
దతపరాధీనులైన సోదరుల కొఱకొ
నీవు లియగుచున్నావు ముక్కువంబు
త్యాగమనఁ జెప గోరత్నమావ నీకు

చం॥ వృషమ గుణంగ [illegible] మెల్ల గఁబిల్లలఁ గనుచుండఁగా
గదలక యుంచుచున్న శితఖడ్గముతోఁ బికితాశనుండు స
మ్మదమునఁ గుత్తుక దఱుఁగ మాన్పఁ దెవ్వఁడొ పలవింతనొందిరుం
జెదరక యొంటిఁ జాలముగదే [illegible] భూతరత్నమా!

తే॥ గీ॥ దీనతయొలుంగఁ గుండె నదేమిజాతి
[illegible] మాపుమన్న ధీ యమాధ్యమంబు
తల్లియుగ నీయొంటివా గోమతల్లి నాదు
[illegible] ఘోరమర్త్య [illegible]

ప్రసూన సుందరి

పుడమి నెలఁతుక చెమ్మేమ పులకరించె
గమ్మతెమ్మెరలఖిల దిక్కులఁ బ్రీచెఁ
గందళిక సుగంధముల్ కంపలించెఁ
దరుణశాద్వలలక్ష్మి చైతన్యమొందె.
ప్రకృతియంతయు నూత్నవైభవమునొందె
గ్రీష్మతాపంబునోర్చి కొర్చియున్నయట్టి
మండువేసంగి గాడ్పుల మంటకోర్చి
శుష్కమృత్పిండసమాని క్రుక్కి క్రుక్కి
చిక్కి ప్రాణావశిష్టమై చెప్పలేంగి
జీర్ణమందినయొక తీవ చిగురువైచె
శీకరాంజలి వర్షించి సేదదీర్చి
విమలకిరణావృతంబు నవింపుచేసె.
సురభిళానిలలసమున సోలఁబాడి
వలిపె వెన్నెలవేరి దువ్వలుపఁగట్టి
చైత్రమాసంబు గడిచెను జనవమాను
తీవయిల్లాలికోక వింత తేజమొదవె.
చివురుటాకులకోక వింతజీవమొదవె
గాలటాకులు పోసునఁ గప్పుకొనియె
రెమ్మలన్నియుఁ జివురుజొంపమ్ములూని
మొలక చిగురాకులరిమండి మొగ్గలొదవె.
తరుణకుట్మలములనుండి తావివెడలె
చివురుపాత్తులలోఁ గొంత నేదదేరి
తరళహిమబిందులనమునఁ దానమాడి
మొలకగాడ్పులఁ దేనలవు వలయువేళ
పలపలనిగండుచీకటుల్ తొలఁగువేళ
తూరుపునఁగెంపు కెంజాయలోఁ జెమ్మవేళ
పతగముల్ రాగగీతికఁ బాడువేళ
తీవయిల్లాలి వెన్మొగ్గము తెలివినొందె.
కుట్మలప్రాణమునుండి కూతురొదవె
ఆరుణపల్లవడోలి నుయ్యాలలూపి
తుషారవిభూతి మెయినందఁ బూతబూసి
ప్రసవసుందరియను పేరు బాలకిడియె.
కౌతుకమొలర్పఁగా వల్లికామతల్లి
చిగురుకల్పగతోఁ మెల్లచిచ్చికొట్టె
తీవయిల్లాలుడను దిద్దుకొనియె
ప్రసవసుందరి సొంపుకుఁ బ్రాయమొదవె
వలచి భ్రమరాధ్యుకుఁడు [illegible] బడదొడంగె
మధురగానంబు చేయుచు మనసుఁ గూర్చి
[illegible] లప్పు గూర్చి
[illegible] గూర్చి
ప్రసవసుందరి [illegible]
తీవ [illegible] కొనియె

త్యాగరాజ మొదలియారు

(శ్రీ సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు)

శ్రీ శేషాద్రి రమణకవులు పెకవి జీవితము గోలకొండ ౫౦ వ సంచికలో సంగ్రహముగా ప్రకటించినారు. మహబూబు నగరమున నద్యోగమున నొంత కాలముండిన నాయనగారు భాగ్యనగర ఉద్యోగి ఈ కవి జీవిత విశేషాన్వేషణమునకై నన్నించిరి. నేనీ కవి జీవితమును గురించి మహబూబు నగరమున సర్వే పార్టీలో నుద్యోగియులును గవి బంధు వర్గములోని వారునునగు శ్రీయుత చిదంబర మొదలియారుగారి వలన తెలుసుకొను తటస్థించినది. అదిగాక మేదకు నన్ను మార్చబడుటకు గొలది కాలమునకు ముందగుట చేతను, చిదంబర మొదలియారుగారు నిరంతరము టూరు జేయు వారగుట చేతను మొదటిసారిగా దటస్థించిన విషయము దస్తావేజుల నవకాశము గలిగినది కాదు. శ్రీమాన్ రమణాచార్యుల గారు మహబూబు నగరము జిల్లా శాసన పరిశోధనార్థమై క్రిందటి సంవత్సరము పర్యటనము జేయ మహబూబు నగరమునకు వచ్చి యుండినప్పుడు వారిని చిదంబర మొదలియారుగారి సమావేశమునకై వెంట గొనిపోయి వారిగానమి నంతట నాప్రయత్నము విరమించి పరిశోధనార్థమై యేగి యుంటిమి. కావున చిదంబర మొదలియారుగారి వలన నేనెఱిగిన దంతయు నిగుడ్బోంక పరముగను ఈ కవి బాల్యమును గురించి యంతగా వారికిని తెలియనటుల గన్పించిన కొన్ని ముఖ్య ప్రశ్నముల గురించియు వారువారు ప్రత్యుత్తరమొసగిరి. ఆయన యీకవి బళ్లారి జిల్లా నివాసి యనియు, ఈతని విద్యాభ్యాసము మదరాసులో నయినటులను తెలియుచున్నది. ఈ కవి వయ్యాడు బి. ఏ. నాఱునకు జరిగి నంతట నింజనీరింగు పరీక్షయందు గృతార్థుడయ్యెనట. చిన్ననాటనుండియు నాంధ్ర భాషాభిమానము నభిరుచియు నుండిన కారణమున ద్రోణాంధ్ర భాషను నభ్యసింగి గావించికొనియెనట. అంతట బళ్లారి యందే శ్రీయక్షిణీ యను నాంధ్రవార పత్రికను బాసిని స్థాపించి యద్దాని ద్వారా భాషా ప్రచారము గావించుచుండెనట. ఈ శ్రీయక్షిణియే మన యాంధ్రదేశమున మొదటి యాంధ్ర పత్రిక యనియు వినికి. ఈ పత్రిక నుండియే ఆంధ్రగద్య ... యన వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్యాకరణము తప్పినారని కవి తన చాటుధారలో నుడివి యున్నాడు. ఇందులకు గవి యంతటివారట. దన్నుగురించి గావించికొనిన శ్లాఘనలకు బంతులుగారికి కవి ఆత్మస్తుతి వలదని వ్రాసిరి.

ఇటులొక కాలముగడిచెను. గాన క్రమముగ నితడు బెంగాల్ నాగపూర్ రైల్వే కంపెనీలో నింజనీయరుగానుండి నాగపురములో నించుమించు పదమూడు సంవత్సరములు పనిజేసెనట. అప్పుడు నైజాం ప్రభుత్వ ప్రధానమంత్రిగా నుండిన సర్ సాలారుజంగ్ బహాద్దరుగారి సంస్కరణాల గురించి వినుచుండెడివాడట. వారి ప్రతిభను నైజాం దేశాభివృద్ధిని గురించి శ్రద్ధతో గమనించుచుండెడు వాడట. ఒకానొక పత్రికలో యోగ్యులైన ఇంజనీయరుగా వలసినటుల ప్రభుత్వము వారి ప్రకటనగాంచియు నైజాం దేశమునకు సేవగావింప నభిలషించియు సర్ సాలారుజంగుగారికి దరఖాస్తుజేయుచు దనకుగల యోగ్యతల దెలియజేయుటలో వరంగల్లు, రామప్ప పరిసరములలో నతిరుద్రదేవటుల గాన శిల్పకళలయందు ప్రావీణ్యముగలదనియు వ్రాసికొనెనట. వారిని దర్శింప హైదరాబాదునకు వచ్చి సులభముగా వారిదర్శనము గాక నెట్టకేలకు లభింపగా వీరి వాగ్ధోరణికిని యోగ్యతకును సంతసించి వరంగల్ జిల్లా డివిజనల్ ఇంజనీయరుగ నియమించిరట. కొంతకాలమీ యుద్యోగమున నుండి కొన్ని వ్యవహారములగురించి తే... యూరపియను నాస్తికులతో వాగ్వివాదపడి యావద్విషయమును ప్రధాన మంత్రిగారికి నివేదింపగా వారు వీరిని (నిజామాబాద్ లేక మెదక్) జిల్లా కలెక్టరుగా నియమించిరట. వారీయుద్యోగమున నుండినప్పుడే హైందవ శిల్పము (Indian architecture) అను గ్రంథమును గాబోలు రచించి సర్ సాలారుజంగు గారి పేరట నంకితము గావించెనట. అందీకవి హైందవశిల్పము ప్రతిమాన ప్రతిభ నమర్థించినదనియు, నద్దానికీడు లేదనియు గ్రామములందలి వడ్డెరవాండ్రనుండి గొప్పవారగబడు యూరపియ నింజనీయరులు నేర్చుకొనదగిన శిల్పము గలదనియు వ్రాసెనట. ఏది యటులయిన మొత్తముమీద నైజాందేశమున నేకవింశతి సంవత్సరము లుద్యోగముజేసెను. ఈ కాలమున నెన్నో ప్రసిద్ధస్థలముల దర్శించి నైజాం దేశ చారిత్రమున నెన్నియో కనిపెట్టబడని చారిత్రక ఖనులు గలవని తన గ్రంథములలో నొకదానిలో వ్రాసెనట. ఈ కవివర్యుడు మంచి యుదారభావములుగలవాడనియు, దేశభక్తుడనియు, సద్గుణి (Principle) ... మనిషి ... స్వతంత్రప్రియుడనియు వారి సంతతియులు చెప్పుట ... వలెనే ... తెలియుచున్నది.

ఇతడు మన దేశమున నుద్యోగము నందున్న ౧౮౭౭-౮ మొదలు ౧౮౯౭ వఱకు పనిచేసినటుల తెలియుచున్నది. మఱియు ౧౯౦౪ వ తేదీన మరణించెనని యు వంశపరంపరాగతమయిన గాథవలన తెలియుచున్నదట. ఈ రెండు విషయములందలి సత్యము పరిశీలింప కవి గ్రంథములును, గవర్నమెంటు రికార్డు మయిన నున్నదనియు, గవి వంశీయులలో నున్న స్త్రీలు మయిన వారినుండి లభించు గాథయు సాధారణములు. కవి గ్రంథము లన్నియు లభించుటలేదు. ఈ కవి మొత్తముమీద పదమూడు గ్రంథములు వ్రాసినటుల తెలియుచున్నది. ౧ శివానందలహరి ౨ భువనేశ్వరీ స్తవము ౩ కైవల్య హైమాచలవీనము ౪ ... మూర్తి ప్రచారము ౫ సుబ్రహ్మణ్య విజయము ౬ కందర్ప దర్పణము ౭ మశలకలా రత్నాకరము ౮ రసాకర సంపాదము ౯ సఖ్య విలాసము ౧౦ స్కందానంద కందళము ౧౧ భాషాయోషా భూషణము ౧౨ నైషధానంద లహరి ౧౩ ప్రమోద ప్రశ్లేషము. ఇందు ప్రమోద ప్రశ్లేష మనునదియే భారతము. ఈ గ్రంథములో కొంతభాగము మహబూబు నగరము చిదంబర మొదలియారిగారి యొద్ద నున్నది. ఇది నూతన పక్కిని రచియింపబడిన గ్రంథము. ఇయ్యది మూడు భాగములుగా గూర్పబడియునని కవి యుద్దేశించినటుల చెప్పుకొని యున్నాడట. మొదటిది ప్రమోద పర్వము, రెండవది ప్రద్వేష పర్వము, మూడవది ప్రశ్లేష పర్వము. చిదంబరము మొదలియారుగారి యొద్దనున్నది. ప్రద్వేష పర్వమును ప్రమోద పర్వమునందలి యొకటి రెండు పద్యములు పీఠికలోవని చదివి వినిపించుటచే నీ విషయము తెలిసె. మొదటిదగు ప్రమోద పర్వము అత్తమకొండ నివాసులగు కీ॥ శే॥ అల్లూరి గురురాజారావుగారు ప్రకటించిరను మనగా నిచ్చియుంటిమనియు, నది ప్రకటింపబడకయే తారుమారణించగా నాగ్రంథము వారియింటినుండి సంపాదించుటకు స్థానిక న్యాయవాదిగారి నొకరి గోరితిమనియు దత్ప్రయత్నము తెలియలేదనియు, నాభాగము పోవుటచే దాము చాల చింతించుచున్నటులను చిదంబర మొదలియారుగారు నుడివిరి. ఈ భాగము గురించి అత్తమకొండ న్యాయవాదులలో నెవరకైన తెలిసిన ప్రకటింతురు గాక.

ఈ కవికి సన్నిహిత బాంధవులు హైదరాబాదునందే యున్నారట. శ్రీయుత విభురాజ మొదలియారుగారి కుటుంబమున గలరట. అందులో నొక యువతి గవర్నమెంటు స్కాలర్‌షిప్పు బొంది యున్నత వైద్య పరీక్ష నిచ్చుటకు బోయి యున్నదని వెలుగొను చెప్పుచున్నారు. గవర్నమెంటు రికార్డు లభించిన సదియు నిచటికే లభింపవలయును. కావున నీ సందేహములను గురించియు హైదరాబాదు అంత్రములు ప్రయత్నింతురు గాక.

కవి రచనలు, కవితా ప్రశంసయు, మొదలగు విషయములు మఱియొకమారు ప్రత్యేకముగా ప్రకటింతును.

స్థానిక వృత్తాంతములు

మహారాజా బహదూరు

శ్రీ హజూరు వారు తమ మంత్రివర్యులగు యున్న యెలగందుల మహారాజా సర్ కిషన్ ప్రసాదు బహాదురు యమినుస్సల్తనత్ కు వారసుడుగా ఇచ్చేసిరి

సుంకము శాఖ (కరువడిగిరి) పరీక్ష

ఈ పరీక్ష బహుమన్ నెల ౧౫వ తేదీనుండి ప్రారంభమగును.

మోటారుబండి దొంగలించుట

ఖైరతాబాదు బజారునందు ఇనాయతలీ అనువాని మోటారుబండి దొంగలించెనని నేరము మోపి పోలీసు వారిచే తేబడెను. గతవారము పబ్లికులలో అనుమానముగా న్యాయస్థానము వారివద్ద నుంచుబడెను. కేసు విచారణ జరుగును

భార్యను చంపుట

కచ్చీగూడ స్టేషను వద్ద కొమ అలీఖాన్ అనువాడు తాను పోషించుచున్న అబ్దుల్లా అనువానిని లాటమునందు గొట్టెను. పిమ్మట తన భార్యయగు రహమత్బీ యను ౧౭ సంవత్సరముల యువతిని కొట్టెను. ఈ దెబ్బలవలన ఆయువతి మరణించెను. అతడు ఆ దయము స్లైగుతూ చనిపోయినది అని చెప్పెను. కాని ప్రక్కన నుండువారు పోలీసువారికి నిజ సంగతి చెప్పగ వైద్యపరీక్ష చేయబడినది. దెబ్బలచే మరణించినట్లు తేలినది. ఇతడు తన భార్యను చంపుటకు కారణము తా పోషించుచున్న పిల్లవానితో భార్యకు సంబంధము కలిగియుండెనని అనుమాన పడుటయని తెలియుచున్నది.

అల్పాహారవిందు

ఆదివారమునాడు ఫైనాన్సు శాఖా కార్యస్థానమున న్యాయమూర్తుల పక్షమున ఆగా మహమ్మదలీ సాహెబ్ సంయుక్త కార్యదర్శి పదవికై నియమింపబడినందున వారి గౌరవార్థము పక్షముననుల్పాహార విందు జరిగెను. మహారాజా బహదూరు, నవాబు అమీన్ జంగు బహదూరు, నవాబు హైదర్ నవాజు జంగు బహదూరు, కర్నలు మినిస్టర్ ట్రెంచ్ గారు, ఇతరశాఖల కార్యదర్శులును న్యాయమూర్తులును వచ్చియుండిరి. రాజా ఖిషన్ చందర్ గారు ఆగా మహమ్మదలీ సాహెబ్ గారి గుణగణముల గూర్చి ప్రస్తావించిరి. దానికి ఆగా సాహెబ్ కృతజ్ఞత తెలిపిరి. మహారాజా బహదూరు ఆగా సాహెబ్ కు పుష్పహారాలంకృతుల జేసిరి.

పట్టప్రదానోత్సవము

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పట్టప్రదానోత్సవము దై నెల ౨౭వ తేదీ జరుగును

న్యాయమూర్తి వృత్తినుండి తొలగింపబడుట

ఔరంగాబాదు జిల్లా రాఘవేంద్రరావు వకీలు గారిని న్యాయస్థానపు ఉత్తరువు ననుసరించి ప్రకారము హైకోర్టువారు ఒక సంవత్సరము వరకు న్యాయవాద వృత్తినుండి తొలగించిరి.

శాసనసభా కార్యదర్శి

రాయ్ బైజనాథ్ ఎం. ఏ. ఎల్. ఎల్. బి. గారి యుద్యోగకాలము మరియొక సంవత్సరము పొడిగింపబడినది

హిందూవేదాంత పండితుడు

రాయ్ శివనాథ లాలు ఎం. ఏ. వేదాంత భూషణ్ గారు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలయందు హిందూ వేదాంత పండితులుగ నియమింపబడిరి.

ఆబ్కారీ శాఖ

నాజిముద్దౌలా నవాబు అకీయారు జంగు బహాదురు సెలవు పొందినందున వారి స్థానమున నిజామాబాదు జిల్లా తాలూక్దారులగు రాయ్ జగన్మోహన లాలుగారు నియమింపబడిరి.

నాగరు కర్నూలు మున్సిఫు

మీర్ ఫిదా హుసేన్ సాహెబ్ దై నెల ౧౮వ తేదీనుండి నాలుగు నెలల ప్రత్యేక సెలవు అంగీకరింపబడినది. వారిస్థానమున మీర్ వలీఉద్దీన్ సాహెబ్ ఎం. ఏ. గారు నియమింపబడిరి.

వైద్యశాల

మంత్రసాని (Mid wife) ఉపాధ్యాయురాలుగ మిస్ కొలిన్స్ గారు నియమింపబడిరి.

హుసేన్ సాగరు తటాకము

ఇప్పుడీ తటాకమునందు ౨౯ అడుగుల నీరున్నది. గతయిరు సంవత్సరముల వరకు ప్రజాసామాన్యమునకు ఇబ్బంది యుండదని గావట్లు తెలియుచున్నది.

ప్లేగు గుంటిపోట్లు

సికింద్రాబాదు పంజునవంబరు ౨౮ తేది ౫ గురు వ్యాధిగ్రస్తులయిరి బొల్లారమునందు ఒక వ్యాధిగ్రస్తుడయి ఒకడు మరణించెను.

ఇదే తారీఖున హైదరాబాదు నగరములో ఒకడు వ్యాధిగ్రస్తుడయి ఒకడు మరణించెను. చదరఘాటునందు ౧౭ గురు వ్యాధిగ్రస్తులయి ౫ గురు మరణించిరి..

దేశభక్త వామన నాయకుగారు

వీరు కర్ణాటక ప్రాంతములలోని భాగలకోటయందు, అఖిలభారత స్వాతంత్ర్య సేవాదళ ప్రథాన కార్యాలయము ముందుమాను తెరచుటకై ఆహ్వానింపబడియున్నారు. గత ఆదివారమునాడు మందిరము తెరచియుండిరి.

అధికారుల దౌరా

భూమాప్యదాయ శాఖ కార్యదర్శులగు మిస్టరు టాస్కరు నిజామాబాదు పోయియున్నారు.

వైద్యశాలాధ్యక్షులగు మేజరుఖాన్ తాము నొక్కీ సాహెబ్ దౌరాకు పోయియున్నారు.

అకోలా బ్రాహ్మణ మహాసభ

బరారు ప్రాంతములలోని అకోలా నగరమున మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణ మహాసభ మహోత్సవము ఆగామి నెల ౧౮వ తేదీన శ్రీ గోపాలకృష్ణ ఖాపర్డేగారి అధ్యక్షతను జరుగును. ఈ సభను సఫలమొనర్ప ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి.

పండిత కేశవరావుగారు

ఉస్మానాబాదు జిల్లాలోని హిప్పరిగా గ్రామమునందలి పాఠశాలల యొక్క వార్షికోత్సవసభాధ్యక్షులుగ పండిత కేశవరావుగారు వెళ్ళియుండిరి. గుల్బర్గా జిల్లా కార్యక్రమములు నిర్వర్తించి తిరిగివచ్చిరి. వీరితో గూడ నగరమునుండి మరికొందరు న్యాయవాదులు కూడ వెళ్ళియుండిరి.

గీతా జయంతి

మార్గశిర శు|| ౧౧ నుండి శ్రీ సనాతనధర్మ సంఘము వారు గౌలిగూడ రామాలయమందు గీతా జయంత్యుత్సవము జరిపెదరు. భగవద్గీతలోని (౧౮) అధ్యాయములు ముఖపాఠముగా అప్పగించగలవారు మార్గశిర శు|| ౫ వరకు తమ పేర్లను, సనాతన ధర్మ సంఘ కార్యదర్శికి తెలుప ప్రార్థితులు. ఇతర సంగతులను కార్యదర్శి నుండి తెలియగలవు.

కాంగ్రెసుకు పోవువారి కొరకు

హైదరాబాదు కాంగ్రెసు కమిటీ కార్యదర్శియగు శ్రీయుత జంధ్యాల రామచంద్ర రావుగారు ఈ క్రింది విజ్ఞాపన ప్రకటించియున్నారు:—

డిసెంబరు మాసములోని చివర వారములో హైదరాబాదునుండి బెజవాడ మార్గమున చెన్నపట్టణము వెళ్ళదలచిన వారికి అనుకూలము కలిగించుటకై కమిటీవారు సెకండు (రెండవ) థర్డు (మూడవ) తరగతి బండ్లను రిజర్వుచేయించ దలచియున్నారు. ఇట్టి ఏర్పాటు వలనిలాభము పొందుటకు కోరువారు (౧౫వ) డిసెంబరు (౧౫వ దై) వరకు తమ యుద్దేశమును తెలుపుచు ఈ క్రింది వివరముల ప్రకారము పైకము శ్రీయుత జాయింటు సెక్రటరీగారికి చెల్లించవలెనని ప్రార్థన.

(౧) సెకండు క్లాసు రాకపోకలు చెల్లించు రుసుము రు|| ౯౮ కళ్దారులు.

(౨) థర్డు క్లాసు పోవుటకు మాత్రము చిల్లర ఖర్చులతో రు|| ౧౦ లు కల్దారులు.

హాలీ కల్దారు మారకము

ఇప్పుడు హాలీ కల్దారు పెద్ద నూటికి రు|| ౧౧౬ ఉన్నది.

వ్యవసాయ శాఖ

అకీల్ ఖాన్ సాహెబ్ మొహతెమిం వ్యవసాయ ఉత్తరప్రాంత పట్టు పరిశ్రమ యందు అనుభవము సంపాదించుటకై సెలవు అంగీకరింపబడినది. వీరు కొలది కాలములో పోవుచున్నారు. వ్యవసాయ శాస్త్రము కొరకు వంజాంపేయ్యగారు ఇంగ్లాండునకు, క్రిమి శాస్త్రము కొరకు వెంకట కృష్ణగారు పూనా బుధపేటకును పంపబడినారు. వ్యవసాయ శాఖయందిట్టి మార్పులు గావించుచున్న అధ్యక్షులగు బి. ఏ. కాలిన్సు గారెంతయు ప్రశంసనీయులు.

స్వామి సచ్చిదానంద స్వామిగారి వార్షికోత్సవము

దీపావళి దినము మారేడుపల్లి గల్లీయందలి మఠములో గత సంవత్సరము వలెనే జరిగెను. ఉదయమునుండి భజన కీర్తనలు, శ్రీమంతులను పేదలను తేక, అన్నిజాతుల వారికి అన్నదానము జరిగెను. హైదరాబాదు, సికింద్రాబాదు యందలి ముఖ్యులు, మఠమునకు విచ్చేసిరి. మఠకార్యదర్శులగు మంగళంపల్లి రంగనాథ నాయుడుగారు చేసిన ఇంతటి ఏర్పాటులు గారెంతయు ప్రశంసనీయులు.

గోలకొండ పత్రిక

ప్రభవ సంవత్సర కార్తీక బ॥ ౧౮

బుధవారము

వస్త్రపరిశ్రమ

హిందూస్థానమున వస్త్ర పరిశ్రమ పందొమ్మిదవ శతాబ్దారంభము వఱకున్నత స్థితియందుండెను. ఆ కాలమున యెట్టి వస్త్రములు తయారగుచుండెనో తెలిసికొనుటకు యీ వారము యంగు ఇండియా పత్రికలో ఒక ఇటలీ దేశీయునిచే పదునెనిమిదవ శతాబ్దమున వ్రాయబడిన గ్రంథమునుండి ప్రకటింపబడిన విషయములు గమనింపదగి యున్నవి. కొలదిరంగుల సహాయముతో, మేలైన రంగువస్త్రములు తయారగు చుండెననియు ఆ కాలమున యూరోపు ఖండమునందెచట నయినను అట్టి నాణ్యమయిన వస్త్రములు లభింప కుండెననియు, అతడు దెలుపుచున్నాడు. నూలు వస్త్రములు మాత్రమే యిరువదినాలుగు రకములవి యుండెనట. ఇట్టి మేలైన రకపు వస్త్రములు తయారు జేయుటకు ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు, డచ్, మున్నగు పాశ్చాత్య దేశీయులు యెంతో కష్టించిరట. కాని తుదకు విఫల మనోరథులయిరని ఇటలీ దేశీయుడు వ్రాయుచున్నాడు. మచిలీ పట్టణమునందు అరగడి పేరున ప్రసిద్ధిబడసిన చీటిబట్టలు యూరోపు టర్కీ, పర్షియా దేశములలో అనుకరించుట కెవ్వరికి సాధ్యము కాలేదట. అందుచే రంగులు వేయుట, నేయుటయందు భారతీయులతో సరిసమానులు ప్రపంచములో లేకుండిరని అతడు అభిప్రాయ పడియుచున్నాడు. ఆ కాలమున అరేబియా, పర్షియా దేశముల నుండి దూది తేబడి భారత దేశపు దానితో కలుపబడు చుండెను. అపుడు మచిలీపట్టణము, చెన్నపురి, పుదుచ్చేరి, నాగపట్టణము, వంగదేశము, మున్నగునవి వస్త్రముల పరిశ్రమకు కేంద్ర స్థానములుగ నుండెను. ఈ ప్రదేశములనుండి వస్త్రములు విదేశములకంపబడు చుండెను.

ఈ ఇటలీ దేశీయుడు తన మాతృదేశము వస్త్రములకొఱకు హిందూస్థానముపై యాధారపడి యున్నదనియు, హిందూ దేశపునూలు వస్త్రములు తనకుపయోగపడుచున్నను, తమ ఉన్ని బట్టలు భారతీయుల కక్కర లేదనియు, విలపించి యున్నాడు. స్వదేశ ధనము విదేశముల పాలయ్యెనని వ్యాకులపడి యున్నాడు. తమ దేశముయొక్క అక్కరలు దీర్చుకొన జాలని ప్రజలు వ్యర్థులని నిందించి యున్నాడు.

ఆ కాలము నాటి పరిస్థితులు మారినవి. భారతీయులు జీవితావసరములలో రెండవదియగు వస్త్రములకే ఇతర దేశములపై నాధారపడ వలసినవారైరి. నిజముగ తమ దేశముయొక్క అక్కరలు దీర్చుకొన జాలని ప్రజలు వ్యర్థులు. అక్కరల కంతము లేదు. కాని ముఖ్యావసరముల కొఱకుగూడ విదేశీయుల దయా ధర్మముపై ఆధారపడి యుండవలయునా? కష్టించి సంపాదించిన ధన మితరులపాలు చేయవలయునా? తాము దరిద్ర దేవతను ఆశ్రయించ వలయునా? ఇంతియే కాదు బానిసలుకూడ గావలయునా?

నిజము విచారించిన ఈ వస్త్ర పరిశ్రమ వలననే హిందూ దేశముయొక్క రాజకీయ పరిస్థితులు తారు మారైనవి. పరిశ్రమ విదేశీయుల హస్తగతము జేసినట్లు తమ దేశమునుకూడ వారిచేతులలో బెట్టిరి. తాము సోమరులై కాలము గడుపజొచ్చిరి. కాని ఇట్టి పరిస్థితు లెన్నాళ్లుండును? కొన్ని సంవత్సరములనుండి వస్త్రపరిశ్రమ మఱల తలయెత్తుచున్నది. మహాత్మా గాంధీగారి కర్ద రుద్యమము దీనికెంతయు మార్గదర్శకమయినది. ముతుక వస్త్రములు తయారగు చున్నవి. భారతీయుల అవసరము కొంతవఱకు తీరుచున్నది. ఇపుడుకూడ అచటచట పూర్వపు సన్నని వస్త్రములు తయారగు చున్నవి. కాని జపాను, ఇంగ్లండు, వారు దీనిని సహించజాలకున్నారు. వారు తక్కువ వెలలకు తమసరకు పంపుచున్నారు. విదేశపు పోటీనుండి మిల్లులను రక్షించ వలయునని ప్రభుత్వము వారిని యజమానులు కోరినను వారి విన్నపము తృణీకరింప బడినది.

ఇట్టి పరిస్థితులయందు భారతీయులు చేయ వలసిన పని యెంతేనిగలదు. వారు ముఖ్యముగ విదేశ వస్త్రములను బహిష్కరించ వలసి యున్నది. స్వదేశ వస్త్రములకు ప్రోత్సాహ మొసంగవలసి యున్నది. భారతీయులు బి యస్ భరుచాగారి సందేశము గమనింపవలసి యున్నది. వారొక రాజకీయ బహిష్కరణము వలన దేశమునకు ముక్తి కలుగగనియు, ఆర్థిక బహిష్కారము కూడ అవసరమనియు, అందుకొఱకు స్వదేశీ బజారులు ప్రతి మాసము జరుప వలయుననియు, సూచించు చున్నారు. వస్త్ర పరిశ్రమ అభివృద్ధి జెందుట కిట్టి ప్రదర్శనము లవసరములై యున్నవి. చౌకయనియు నాణ్యమయినవనియు, విదేశ వస్త్రముల ఉపయోగించుట దేశద్రోహము. కొను వారు హెచ్చిన కొలదియు, పరిశ్రమ అభివృద్ధి జెందిన కొలదియు, ధర చౌకయగును. సన్నని మేలైన వస్త్రములు తయారగును. ఇక నయినను భారతీయులు తమ విధ్యుక్త ధర్మము దెలిసి కొనెదరా?

గ్రంథాల యోద్యమ ప్రచారము

శ్రీయుత లోకేగారి లక్ష్మణ శర్మగారు కేంద్ర సంఘము పక్షమున గ్రంథాల యోద్యమ ప్రచారమునకు గాను పంపబడు చున్నారు. ప్రస్తుతము వీరు మేడిచలము, తూప్రాను, పెద్దపల్లి, మెదకు, కామారెడ్డి, దోమకొండ, రాజంపేట, చిన్నమల్లారెడ్డి, నిజామాబాదు, ఆర్మూరు, బాలకొండ, నిర్మల మున్నగు ప్రదేశములను దర్శించెదరు. వీరివద్ద కేంద్రసంఘము వలన ప్రకటింపబడిన లఘు పుస్తకములును, నిజాం రాష్ట్రముయొక్క జనపరిగణనము పుస్తకములును, నిజాము రాష్ట్రములో వెడలుచున్న పత్రికల నమూనాలును ఉండగలవు. గ్రంథాలయాధి పతులును ఆంధ్రభాషాభిమానులును వీరి సేవను నుపయోగించుకొన ప్రార్థితులు.

ఆంధ్రకుటీరము
హైద్రాబాదు
౧౮—౨—౩౭

మాడపాటి హనుమంతరావు
కేంద్రసంఘ
కార్యదర్శి.

మోటారు ప్రమాదములు

సోమవారం సాయంత్రము నాలుగు గంటలకు నాంపల్లి హైస్కూలు బ్రాంచి ముందర నొక మోటారు బట్ల బండికి ఢీకొనెను. బట్లు క్రిందపడి ముక్కలు ముక్కలయ్యెను. దానితో నున్న ఒక ముసలాయనకు చేయి విరిగెను. మోటారు ముందున్న అద్దము బద్దలై గుఱ్ఱమునకు చాలా గాయములు తగిలెను. గుఱ్ఱము చచ్చిపోయెను. పాపము బట్లవానికి చాలా నష్టము వాటిల్లినది.

సోమవారమునాడు సికింద్రాబాదు సరోజిని నైస్కూలు విమానశ్రయ గంగారాం పాయింటు మోటారు బట్లబండికి ఢీకొనెను. గుఱ్ఱమునకును బట్లవానికి కూర్చున్న వారికిని గాయములు తగిలెను.

కాకతీయ గ్రంథమాల

వరంగల్లు

ఈ గ్రంథమాలలోని ప్రథమ సంవత్సర ప్రచురణములగు వసుంధర (నవల) ఆంధ్ర మంత్రులు (చరిత్రము) విక్రమోర్వశీయము (ప్రబంధము) మా చందాదారులకు జనవరి ౧ వ తేదినుండి పంపుచున్నారము. ప్రవేశ రుసుము పోస్టేజితో గలసి మూడు పుస్తకముల వెల రు ౩-౦-౦ లు మాత్రమే కలవు చందాదారులు కాదలచినవారు ఆలసించిన చో నిరుత్సాహ పడవలసివచ్చును. శేషాద్రిరమణకవుల గ్రంథములన్నియు మా కార్యస్థానములో దొరకును.

శేవులపల్లి వేంకటాచలపతిరావు

మేనేజరు

ప్రకటన

ఇందువలన సమస్తజనులకు తెలియజేయునదేమనగా:—జిల్లా కరీంనగరము తాలూక పరకాలలోని తిర్మలగిరి గ్రామ కాపురస్థులయిన శ్రీ ముసిపట్ల వేంకట కిషన్ రావు గారు నాకుదత్త జనకులు. నాకు షాజాబితా ముత బిన్న మ-జూరి అయినది. అదిగాక వారి యాస్తినంతయు నా స్వాధీనము చేసినారు. వృద్ధులయినందున యీ పది సంవత్సరములకు పూర్వమే విశ్రాంతి వహించి యున్నారు. కాని ప్రస్తుతము వారు వార్ధక్యము చేయుయ్యవస్థిత చిత్తులై వృథాగా తమ పేర పట్టామాత్రము గల భూమి తాకట్టు పెట్టుటకు విక్రయించుటకు నుద్యుక్తులై పరిభ్రమించుచున్నారు. కావున యెవ్వరును వారి మాటలు నమ్మి యేటి తాకట్టు పత్రము కాని విక్రయపత్రము కాని వారితో వ్రాయించుకోకూడదు. వారి స్వాధీనములో యెట్టి యాస్తియు భూములును లేవు. వారికి విక్రయించుటకు గాని తాకట్టు పెట్టుటకు గాని మఱియేమి చేయుటకు గాని హక్కులేదు. ఎవరైన వ్రాయించుకొన్నచో చెల్లబోదు. అందువలకగు నష్టములు వారే భరించ దగినవారగుదురు.

౧౦-౬-౩౩ ఫ.
తిర్మలగిరి, తా॥ పరకాల, జి॥ కరీంనగరం
} ముసిపట్లపట్టాభిరామారావు
దేశముఖు.

వి త్త న ము లు — మొ ల క లు

టమాట

పలువిధములైన టినస్, గోబి, పెద్ద మిరపకాయ, గోబిపువ్వు, వంకాయ, మొక్కజొన్న, నోలుకోల్, బెండకాయ, బటాని, టమాట యింక ఇతర కూరగాయ, పుష్పవిత్తనములు మఱియు మొలకలమ్మెదము. తోటలు వేయు విధములు తెలుపుదుము. కృత్యముల గూర్చి సలహానిత్తుము. వెలలు తెలుపు పట్టిక ఉచితము.

ఎం. ఆర్. సిద్ధరామయ్య ఎఫ్ ఆర్. ఎచ్. ఎస్ (లండన్)
తోటవ్యవసాయ నిపుణుడు.
హాయిదరు హార్టికల్చరల్ ఇనస్టిట్యూట్,
బులెటిన్ ఆఫీసు సమీపము,
౧౩౦. జేమ్సుస్ట్రీటు, సికింద్రాబాదు

కేంద్రసంఘమున దొఱకు పుస్తకములు.

నిజాం రాష్ట్రోద్యమలు	రూ ౦	౧౬	౩-౬ ప్రతులు.
నిజాం రాష్ట్రోద్యముల అభివృద్ధి మార్గములు	,,	౬౪	,,
నిజాం రాష్ట్రముయొక్క జన పరిగణన (మర్దుంషుమారి)	,,	౧౬	,,
నల్లగొండ జిల్లాలో ఆంధ్రసభలు ౧ భాగము	,,	౧౬	,,
నల్లగొండ జిల్లాలో ఆంధ్రసభలు ౨ భాగము	,,	౧౬	,,
విద్యావిషయక సభలనుగూర్చి హైకోర్టు తీర్పు (ఉర్దూ)	,,	౧౬	,,

ఈ గ్రంథములు నిజాం రాష్ట్రములోని ప్రతియాంధ్రుడును చదివి తీరవలసినవి. వెంటనే వ్రాయుడు.

మాడపాటి హనుమంతరావు
కార్యదర్శి „ఆంధ్రకుటీరము" రెసిడెన్సి హైద్రాబాదు.

రయ్యత్

(ఉర్దూ వార పత్రిక)

అజారు ౧౦ వ తేది మొదలుకొని ప్రతి గురువారము హైద్రాబాదునుండి వెలువడును. ఇందుదేశవాసుల కనుకూలములగు సైతిక, సాంఘిక, విషయములను ముఖ్యముగా రాజకీయ విషయములను, సమయానుకూలమున యోగ్యమగు చిత్రములను, ముద్రింపబడును. డబల్ క్రౌన్ సైజున ౧౬ పేజీలతో నుండును. సం॥ చందా రు ౬-౦-౦ లు.

మేనేజరు రైయతు కార్యాలయము
గౌలీపురా బజారు
హైద్రాబాదు దక్కన్

ఉపయోగించుడు

"ఇలియాస్ కంపనీ"

యొక్క—హిందూదేశమందు మిక్కిలి ప్రశంసింపబడిన, మేలైన, మంచి సువాసనగల, అన్నిరకముల తేయాకు, తేయాకుపొడి ప్రతి దుకాణమునందు దొరకును.

ఏజంటు—గోకుల్దాసు మాళ్జీ
౬౫౨ తారాకట్ట్రీటు సికింద్రాబాదు (దక్కన్)
జగత్ప్రసిద్ధి కెందినది రిజిస్టరు చేయబడినది.

నా. గౌరీశంకరవర్మ అండు కో

మావద్ద సంస్కృతాంధ్ర, గ్రంథములును వైదిక, జ్యోతిష, వైద్య, నాటక, పద్యకావ్యములును, ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ, స్కూలు పుస్తకములును, సమస్త గ్రంథములును దొరుకును, పుస్తకములను వి. పి. గా, పంపగోరువారు సగము సైకము ముందుగ మనియార్డరు ద్వార పంపవలయును. పుస్తకములకు వ్రాయువారు జవాబుకార్డు వ్రాయవలయును. జవాబు కార్డు వ్రాయనివారలకు జవాబు వ్రాయబడదు.

ఆంధ్ర బుక్కు డిపో,

౫౬-౬, రెసిడెన్సి పెద్దగడియారం చౌరస్త దగ్గర
హైద్రాబాదు దక్కన్.

REG. No. N. 45. REG. No. M. 2185

గోలకొండ పత్రిక
కార్యస్థానము హైదరాబాదు, దక్కన్.
సంవత్సరము చందా రు. ౭-౦-౦
అర్ధసంవత్సరము ,, ,, ౩-౧౨-౦
విడి ప్రతి ౦-౧-౮

Printed and Published by S Prathapa Reddy, at the Golkonda Press, Troop Bazaar, Hyderaba